

Autoreferat

1. **Imię i nazwisko:** Katarzyna Nazar
2. **Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne – z podaniem roku i miejsca ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej**
  - 1998/1999 – 2002/2003 – studia na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Prawa i Administracji, kierunek: prawo
  - 2003 – egzamin magisterski na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, kierunek: prawo, złożony z wynikiem bardzo dobrym
  - 2011 – publiczna obrona rozprawy doktorskiej, pt. *Groźba bezprawna w polskim prawie karnym* na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, promotor: Prof. dr hab. Tadeusz Bojarski, recenzenci: Prof. dr hab. V. Konarska-Wrzosek, Prof. dr hab. M. Mozgawa
3. **Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych**
  - od 1.10.2003 – asystent w Katedrze Prawa Karnego i Kryminologii Wydziału Prawa i Administracji UMCS w Lublinie
  - od 1.10.2013 - adiunkt w Katedrze Prawa Karnego i Kryminologii Wydziału Prawa i Administracji UMCS w Lublinie
4. **Wskazanie osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz. 595 ze zm.)**

Kazirodztwo. Studium prawnokarne i kryminologiczne, Lublin 2019, Wydawnictwo UMCS, ss. 430 (recenzent wydawniczy prof. dr hab. R. A. Stefański).

Praca dotyczy przestępstwa kazirodztwa w ujęciu polskiego prawa karnego, na tle porównawczym, a także w praktyce organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Jest to

pierwsze w polskiej literaturze prawniczej monograficzne opracowanie poświęcone tej problematyce. Praca zgodnie z jej tytułem, została oparta na dwóch głównych płaszczyznach badawczych: dogmatycznej i kryminologicznej.

Zasadniczym celem opracowania było dokonanie kompleksowej analizy ustawowego typu przestępstwa kazirodztwa na gruncie polskiego prawa karnego oraz praktyki organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w tym zakresie, a także przybliżenie czytelnikowi ewolucji prawnokarnego ujęcia kazirodztwa i aktualnych uregulowań tego przestępstwa w wybranych państwach. Zastosowana metoda prawno-porównawcza pozwoliła dokonać oceny wzajemnego wpływu systemów prawnych kształtujących się w poszczególnych państwach. Analiza formalno-dogmatyczna miała na celu zbadanie, czy ustawowe ujęcie przestępstwa kazirodztwa spełnia swoją funkcję zgodnie z *ratio legis* ustawodawcy. Innymi słowy, czy dobrowolne obcowanie płciowe między podmiotami określonymi w art. 201 Kodeksu karnego powinno być przedmiotem prawnokarnego zakazu, a jeśli tak, to czy w aktualnym stanie prawnym jest on zapewniony w sposób wystarczający. Z kolei przeprowadzone badania aktowe służyć miały przede wszystkim ustaleniu kryminologicznego obrazu omawianego przestępstwa, jego skali na tle przestępczości w Polsce, polityki w zakresie wymiaru kary oraz zweryfikowaniu postawionych tez badawczych: 1) kazirodztwo nie występuje samoistnie, lecz jest związane z przemocą seksualną w rodzinie; 2) kazirodztwo jest zjawiskiem uwarunkowanym już istniejącą dysfunkcyjnością rodziny, a nie jej przyczyną.

Praca składa się z ośmiu rozdziałów. W rozdziale I podjęto próbę zdefiniowania pojęcia „kazirodztwo”, które w różnych okresach historycznych i różnych kulturach było ujmowane w odmienny sposób. Wychodząc od etymologicznego znaczenia tego terminu i uwzględniając jego rozumienie w naukach społecznych (w szczególności w socjologii, psychologii i seksuologii), odniesiono je do najbardziej zasadniczego ujęcia normatywnego. Zestawienie poszczególnych definicji miało na celu określenie, czy normatywne ujęcie kazirodztwa pokrywa się z definicjami formułowanymi na potrzeby innych nauk specjalistycznych.

W rozdziale II zamieszczono rozważania mające na celu wyjaśnienie genezy oraz teorii odnoszących się do zakazu kazirodztwa. Zainteresowanie naukowców zakazem kazirodztwa jest motywowane szerokim i wielostronnym znaczeniem seksualności w życiu człowieka. Istnieje wiele modeli wyjaśniających zakaz kazirodztwa (m.in. biologiczno-antropologiczne, socjologiczne, etnologiczne i psychoanalityczne). Wszystkie badania i teorie wyjaśnień zakazu kazirodztwa ograniczają się do dwóch płaszczyzn: socjokulturowej i umotywowanej

biologicznie. Ze względu na ścisły związek nakazu egzogamii i tabu kazirodztwa niemal wszyscy uczeni zajmowali się badaniem tej zależności.

Rozdział III ma charakter prawnoporównawczy. Zawiera on rozważania na temat prawnokarnego ujęcia kazirodztwa w systemach prawnych wybranych krajów. Analizie poddano regulacje prawne wielu państw europejskich (zwłaszcza będących członkami UE, a także części państw dawnego ZSRR) oraz wybrane regulacje państw systemu *common law* (Anglia i Walia, Szkocja, Irlandia i Irlandia Północna, Australia i Kanada). W sumie badanie objęło 44 państwa. Założeniem było zbadanie jak największej grupy systemów prawnych, w których zabronione jest dobrowolne obcowanie płciowe między dorosłymi członkami rodziny. W celu usystematyzowania występujących rozwiązań przyjęto podział na trzy modele ujmowania przestępstwa kazirodztwa. W modelu pierwszym dobrowolne stosunki kazirodcze między dorosłymi członkami rodziny nie stanowią przestępstwa, jednak występują tam przepisy, które – jak się wydaje – mogą znaleźć zastosowanie w stanach faktycznych dotyczących kazirodczych kontaktów seksualnych (przede wszystkim z nieletnimi), pomimo braku wyraźnego wskazania, że chodzi o osoby bliskie, w drugim – dobrowolne stosunki kazirodcze podlegają karze (w ramach tego modelu wyodrębniono dwie grupy: pierwsza obejmuje państwa, w których występuje jedynie kazirodztwo, natomiast w drugiej, obok kazirodztwa jako samoistnego typu przestępstwa, zachowania kazirodcze stanowią znamię kwalifikujące przestępstwa zgwałcenia) w trzecim zaś przestępstwo to nie występuje, ale stosunki seksualne z osobami bliskimi są znamieniem przestępstwa zgwałcenia albo innych czynów o charakterze seksualnym. W rozdziale tym szczególną uwagę zwrócono na model drugi, w ramach którego zostało omówione m.in. umiejscowienie przestępstwa kazirodztwa w kodeksach karnych poszczególnych państw i jego ujęcie. Ponadto wskazano modelowe różnice wiążące się z określeniem podmiotu odpowiedzialności, ujęciem czynności wykonawczej, jak również ewentualnym ograniczeniem odpowiedzialności, rozwarstwieniem typów i ustawowym zagrożeniem. Z przeprowadzonej analizy wynika, że zakaz dobrowolnych stosunków seksualnych między dorosłymi członkami rodziny w systemach prawnych państw obcych jest dość powszechny. Kazirodztwo karane jest w 28 spośród 44 poddanych analizie państw. Najpowszechniejszym modelem (według zastosowanego podziału) jest model drugi (grupa pierwsza), obejmujący państwa, w których zabronione jest dobrowolne obcowanie płciowe między dorosłymi członkami rodziny. Do rzadkości należą systemy prawne mieszczące się w grupie drugiej (modelu drugiego), czyli te, w których obok kazirodztwa jako samoistnego typu przestępstwa występuje również zgwałcenie kazirodcze. Uregulowania poszczególnych krajów europejskich, należących do modelu drugiego (który zgodnie z

przyjętym założeniem ma największe znaczenie), zasadniczo nie różnią się od siebie. Najczęściej penalizacji podlega czyn podjęty między wstępnym i zstępnym, a także rodzeństwem. Duże zróżnicowanie dotyczy natomiast zagrożenia karnego. Spośród państw europejskich najsurowsze w zakresie karalności kazirodztwa są ustawodawstwa Albanii, Macedonii i Islandii. W państwach systemu *common law* również można zaobserwować znaczne zróżnicowanie sankcji za przestępstwo kazirodztwa. W poszczególnych stanach i terytoriach Australii są to kary od stosunkowo niskich (choć w porównaniu z karami w ustawodawstwach państw europejskich i tak surowych) np. w Zachodniej Australii (3 lata pozbawienia wolności), po niezwykle surowe, bo nawet dożywotnie pozbawienie wolności w Queensland. Surowe w tym względzie jest także ustawodawstwo Kanady, Szkocji i Izraela.

Przedmiotem rozdziału IV są zagadnienia historyczne dotyczące przestępstwa kazirodztwa w ujęciu ewolucyjnym (począwszy od czasów antycznych, poprzez średniowiecze i epokę nowożytną, ujęcie kazirodztwa w kodeksach karnych obowiązujących na ziemiach polskich w okresie zaborów, aż po ustawodawstwo karne XX w.). Znajomość kształtowania się i ewolucji każdego typu przestępstwa jest nieodzownym elementem zajmowania się refleksją naukową nad współczesnymi problemami prawa karnego. Kazirodztwo od najdawniejszych czasów zaliczano powszechnie do kategorii czynów nierządnych, godzących w trwałość rodziny, związku małżeńskiego i prawidłowego rozwoju społeczeństwa. Pojęcie kazirodztwa jako czynu nierządnego na przestrzeni dziejów zmieniało swoje znaczenie w zależności od aktualnych norm moralno-obyczajowych obowiązujących w zakresie stosunków seksualnych w społeczeństwach danej epoki. W czasach przedchrześcijańskich stosunki seksualne były oceniane przez prawo karne lub z punktu widzenia dobra rodziny albo ze względu na zachowanie powszechnie akceptowanych w danej epoce obyczajów i zasad moralnych, utwierdzanych zakazami i normami religijnymi. Pod wpływem chrześcijaństwa nastąpiło wyraźne przewartościowanie takich zachowań, ujmowanych następnie głównie od strony ich zgodności z nakazami i nauką Kościoła. Wraz z upowszechnieniem postulatów oświeceniowej szkoły humanitarnej czyny takie uznawano, co prawda, nadal za karygodne, ale już nie „ze względu na obrazę praw boskich”, lecz „z powodu poniżenia człowieczeństwa”, postulując ich karanie w myśl filozofii racjonalistycznej „zgodnie z ich naturą”, a więc karami przewidzianymi za przestępstwa lekkie, zaliczane do kategorii występków lub wykroczeń.

Rozdział V poświęcono analizie ustawowego ujęcia przestępstwa kazirodztwa. Posługując się metodą formalno-dogmatyczną, dokonano analizy ustawowych znamion czynu zabronionego określonego w art. 201 k.k. Problemem, który budzi najwięcej kontrowersji, jest racjonalizacja penalizacji kazirodztwa. W doktrynie prawa karnego nie ma pełnej zgodności co

do ujmowania przedmiotu ochrony przestępstwa kazirodztwa oraz jednoznacznego wskazania *ratio legis* przepisu art. 201 k.k. Analizie poddano też zachowanie stanowiące czynność sprawczą oraz podmiot i stronę podmiotową przestępstwa kazirodztwa. Uwagi te oraz wnioski z nich wynikające miały podstawowe znaczenie dla dokonania oceny prawidłowości ujęcia przepisu art. 201 k.k. W rozdziale tym zostały omówione również specyficzne problemy form popełnienia przestępstwa, a także zagadnienie zbiegu przepisów i przestępstw oraz kwestie związane z wymiarem kary. Analiza przepisu art. 201 k.k. prowadzi do wniosku, że ustawodawca nie ma spójnej i klarownej wizji przestępstwa kazirodztwa, co niewątpliwie osłabia *ratio legis* tego zakazu. Przyjmując za przedmiot ochrony obyczajność jako dobro ukształtowane zasadami moralnymi, ustawowe ujęcie przestępstwa jawi się jako niepełne zarówno w zakresie przedmiotowym, jak i podmiotowym. W zakresie przedmiotowym zakaz kazirodztwa został ograniczony jedynie do obcowania płciowego, co jest niewystarczające z punktu widzenia obyczajności jako dobra uzasadniającego istnienie tego zakazu. Jeśli obyczajność rozumiemy jako podstawowe zasady moralne w zakresie przeżyć i kontaktów seksualnych, głęboko zakorzenione w świadomości społecznej, to nie sposób przyjąć, aby inne (niż obcowanie płciowe) formy seksualnego zaangażowania pomiędzy członkami rodziny (np. w postaci wzajemnej masturbacji) należały do zachowań społecznie akceptowanych i mieściły się w granicach utrwalonych kulturowo norm. W tym kontekście należy uznać, że nie mniej nieobyczajne niż obcowanie płciowe jest podejmowanie przez najbliższych członków rodziny innych czynności seksualnych, które pozostają poza zakresem kryminalizacji przepisu art. 201 k.k. Poważne wątpliwości budzi także ujęcie przestępstwa kazirodztwa w zakresie podmiotowym. Jak zostało wykazane, i w tym przypadku granice wynikające z treści przepisu art. 201 k.k. zostały ustanowione zbyt wąsko, aby zapewnić pełną ochronę prawnokarną osobom wchodzącym w skład rodziny. Wyeliminowanie z kręgu sprawców powinowatych w linii prostej godzi nie tylko w obyczajność, ale również niekorzystnie wpływa na prawidłowość relacji rodzinnych. Zastrzeżenia pojawiają się także, jeśli chodzi o podmiotowe ujęcie kazirodztwa w przypadku przysposobienia. Zakaz kazirodztwa odnosi się jedynie do osoby przysposabiającej i przysposobionego, co prowadzi do wniosku, że nie obejmuje on sytuacji obcowania płciowego między przysposobionym a biologicznymi czy innymi przysposobionymi dziećmi przysposabiającego. Analiza ustawowych znamion omawianego przestępstwa pozwoliła stwierdzić, że istnienie zakazu kazirodztwa jest uzasadnione względami obyczajowymi, jednak ochrona tego dobra w aktualnym stanie prawnym nie jest zapewniona w wystarczającym stopniu. Przepis art. 201 k.k. został skonstruowany w sposób

wysoco nieprecyzyjny zarówno w ujęciu podmiotowym, jak i w ujęciu przedmiotowym, dlatego konieczne jest rozszerzenie i doprecyzowanie tego zakazu.

Istotne znaczenie zarówno z dogmatycznego, jak i kryminologicznego punktu widzenia ma problematyka zbiegu przepisów i przestępstw w kontekście przestępstwa kaziroddstwa. W tej części rozdziału przedstawiono możliwe zbiegi art. 201 k.k. z innymi przepisami oraz odniesiono się do poglądu, który jest błędnie przyjmowany przez część przedstawicieli doktryny, a mianowicie że art. 201 k.k. może pozostawać w zbiegu rzeczywistym właściwym z art. 197 k.k. *De lege lata* pomiędzy przepisami art. 201 k.k. i art. 197 § 3 pkt 3 k.k. zachodzi pomijalny zbieg przepisów (rozwiązywany na zasadzie konsumpcji), gdzie przepisem konsumującym jest art. 197 § 3 pkt 3 k.k. Zwrócono także uwagę na występujący w praktyce problem w stosowaniu art. 12 § 1 k.k. i art. 91 k.k., w przypadku powtarzalności stosunków kaziroddczych. Wskazano (co wynika z przeprowadzonych badań), że jedynie wyjątkowo przyjmowana jest wielość przestępstw i art. 91 § 1 k.k., natomiast regułą jest uznanie, że wiele zachowań sprawcy stanowił jeden czyn ciągły w rozumieniu art. 12 § 1 k.k. Spośród 506 czynów we wszystkich badanych sprawach czyn ciągły (art. 12 § 1 k.k.) przyjęto łącznie 156 razy. Tylko w 8 sprawach w kwalifikacji prawnej przyjęto art. 91 § 1 k.k., uznając, że miał miejsce ciąg przestępstw. Analiza akt i opisów czynów w wyrokach prowadzi do wniosku, że wybieranie przez sąd jednej ze wskazanych możliwości charakteryzuje się dużą dowolnością. Najczęściej jest tak, że im więcej czynów dopuścił się sprawca, tym częściej sądy uznawały tę wielość zachowań za jeden czyn ciągły. Bardzo rzadko jednak w takich przypadkach z uzasadnienia wynikało, na jakiej podstawie sąd przyjął istnienie u sprawcy z góry powziętego zamiaru. Można zaryzykować stwierdzenie, że konstrukcja ta jest stosowana w przypadku wielu zachowań sprawcy na zasadzie swoistego domniemania istnienia takiego zamiaru, bez jego udowodnienia. Podobne zastrzeżenia można mieć co do drugiego z warunków przyjęcia konstrukcji czynu ciągłego, czyli krótkich odstępów czasu pomiędzy poszczególnymi zachowaniami sprawcy. Być może jest to spowodowane tym, że zarówno w doktrynie prawa karnego, jak i judykaturze istnieją daleko idące rozbieżności poglądów co do rozumienia tego pojęcia. Niewątpliwie przyjęcie konstrukcji czynu ciągłego ułatwia skazanie sprawcy, szczególnie w kontekście stosunków kaziroddczych utrzymywanych przez dłuższy czas, kiedy często niemożliwe jest ustalenie precyzyjnej liczby czynów oraz czasu ich popełnienia, co byłoby konieczne przy zastosowaniu konstrukcji z art. 91 § 1 k.k. Z drugiej strony konstrukcja czynu ciągłego jest korzystniejsza z punktu widzenia sprawcy, gdyż może być tak, że sprawca, który wielokrotnie dopuścił się obcowania płciowego, świadomy korzystnych dla niego konsekwencji wynikających z przyjęcia art. 12 § 1 k.k., będzie starał się wykazać, iż

dopuszczając się tych czynów, działał ze z góry powziętym zamiarem. Popęlenie przestępstwa kazirodztwa bez uprzednio z góry powziętego zamiaru wyklucza bowiem zastosowanie art. 12 § 1 k.k. i może być przesłanką do ukarania sprawcy na mocy art. 91 § 1 k.k., będącego podstawą nadzwyczajnego obostrzenia kary.

Rozdział VI obejmuje rozważania dotyczące innych niż prawnokarne następstw czynów kazirodczych. Tego rodzaju czyny powodują konsekwencje w świetle takich działów prawa, jak prawo rodzinne, przewidujące okoliczności wyłączające możliwość zawarcia związku małżeńskiego przez krewnych w linii prostej, rodzeństwo, powinowatych w linii prostej oraz przez przysposabiającego i przysposobionego (tzw. przeszkody małżeńskie – art. 14 i 15 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego), oraz – w tym samym kontekście – prawo kanoniczne (kan. 1091 i 1094 Kodeksu prawa kanonicznego). Inne kwestie poruszone w tym rozdziale to: ustalenie pochodzenia dziecka ze związku kazirodczego; problematyka zadośćuczynienia w trybie art. 445 § 2 Kodeksu cywilnego w przypadku zgwałcenia kazirodczego; możliwość przerwania ciąży powstałej na skutek kazirodczego obcowania płciowego w myśl ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży.

W rozdziale VII zaprezentowano wyniki przeprowadzonych badań aktowych, mające służyć przede wszystkim ustaleniu kryminologicznego obrazu przestępstwa kazirodztwa. Badaniu zostały poddane sprawy z art. 201 k.k. zarejestrowane we wszystkich jednostkach prokuratury w Polsce w latach 2013–2014. Są to trzy kategorie spraw: 1) sprawy, w których wydano postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania, 2) sprawy zakończone wydaniem postanowienia o umorzeniu postępowania oraz 3) sprawy, w których skierowano do sądu akt oskarżenia. Zbadane akta spraw, w których wszczęto lub odmówiono wszczęcia postępowania stanowiły na tyle duży materiał badawczy (w sumie 292 sprawy), że na ich podstawie można było dokonać pewnych uogólnień dotyczących zarówno tego, jakie stany faktyczne zgłaszane są organom ścigania, a także jaka jest praktyka organów ścigania i sądów w tym zakresie. Na cały materiał badawczy złożyło się 389 spraw, w których wystąpiło 506 czynów. W przypadku wszystkich decyzji procesowych analiza objęła: rozkład terytorialny postępowań karnych; miejsce popełnienia czynu; kto zawiadomił organy ścigania o popełnionym przestępstwie; na czym polegało zabronione zachowanie (i jaką zastosowano kwalifikację prawną); jakiego rodzaju relacja rodzinna łączyła uczestników zachowań kazirodczych. W dwóch pierwszych grupach omawianych decyzji procesowych została określona podstawa odmowy lub umorzenia postępowania karnego. W przypadku spraw umorzonych i tych, w których skierowano do sądu akt oskarżenia, uwzględniono także kwestie wywoływanych opinii biegłych. W ostatniej grupie

spraw (akty oskarżenia) dokonano charakterystyki sprawcy pod względem jego wykształcenia, zatrudnienia, wieku, stanu cywilnego itp., a także wskazano rodzaj zastosowanych środków zapobiegawczych, orzeczonych kar i środków karnych oraz drogę instancyjną postępowań karnych. Analiza podlegających badaniu spraw miała na celu również dokonanie charakterystyki rodzin, w których dochodziło do aktów kazirodczych, i tym samym udzielenie odpowiedzi na kluczowe w tym kontekście pytanie – czy kazirodztwo jest czynnikiem warunkującym tzw. patologię rodziny czy może jest zjawiskiem przezeń uwarunkowanym. Oprócz badań ilościowych, polegających na uzyskaniu z badanego materiału danych liczbowych określających cechy zachowań podlegających ocenie organów ścigania i sądów oraz na ich analizie, głównie pod kątem związku tych cech ze sposobem zakończenia sprawy, w tej części pracy przedstawiono też opisy pojedynczych stanów faktycznych (studia przypadku), które niewątpliwie wzbogacają opracowanie w zakresie poznawczym.

Analiza empiryczna pokazuje, że najczęściej o fakcie popełnienia przestępstwa (rzeczywistego lub domniemanego) zawiadamiała matka osoby pokrzywdzonej¹ (67 spraw), sama osoba pokrzywdzona (56 spraw) bądź ośrodek pomocy społecznej (38 spraw). Stanowi to odpowiednio 17,49%, 14,62% i 9,92% wszystkich spraw. Jeśli chodzi o relacje pomiędzy uczestnikami zachowań kazirodczych, to zdecydowanie przeważały przypadki obcowania płciowego ojca z córką (262), następnie zaś brata z siostrą (135). Relacje te stanowią odpowiednio 51,78% i 26,68% wszystkich, które wystąpiły w analizowanych sprawach. Należy jednak podkreślić, że gdy chodzi o przypadki dobrowolnego obcowania kazirodczego, to dominuje relacja brat – siostra, natomiast sprawcami niedobrowolnych zachowań kazirodczych są zazwyczaj ojcowie, a pokrzywdzonymi – córki.

Wskazano, że dane dotyczące miejsca popełnienia omawianego czynu są nietypowe w porównaniu z obrazem polskiej przestępczości, gdyż 80% przestępstw popełnianych jest w mieście. W przypadku przestępstwa kazirodztwa natomiast równie często jest ono popełniane w mieście i na wsi, z niewielką procentową przewagą miasta (52% do 48%).

Charakterystyka oskarżonych pozwala stwierdzić, że typowy oskarżony to mężczyzna (89,42%), w ponad połowie przypadków do 40. roku życia (62,5%), zdecydowanie częściej to osoba stanu wolnego (69,23%), niekarana (65,38%), posiadająca dzieci (69,23%). Ponad

---

¹ Należy zaznaczyć, że oczywiście w przestępstwie z art. 201 k.k. nie występuje pokrzywdzony. Jednakże z uwagi na fakt, że w większości przypadków miał miejsce rzeczywisty właściwy zbieg przepisów (i kumulatywna kwalifikacja, np. z art. 201 k.k., art. 198 k.k. czy art. 199 k.k.), posługiwanie się pojęciem „pokrzywdzony” w tych sytuacjach jest uzasadnione.

połowa oskarżonych nie przyznaje się do winy (57,69%), a trzy czwarte oskarżonych jest słabo wykształconych (wykształcenie podstawowe, gimnazjalne i zawodowe – 78,85%).

W analizowanych sprawach bardzo często wywoływane są opinie biegłych (502 we wszystkich badanych przypadkach). Jest to zrozumiałe z uwagi na specyfikę i wagę analizowanych spraw (dotyczących równocześnie przestępstw o dużym ładunku społecznej szkodliwości, takich jak pedofilia czy zgwałcenie). W postępowaniach tych często zachodziła konieczność diagnozowania nie tylko sprawców, ale i pokrzywdzonych. Najczęściej pojawiały się opinie psychologiczne i psychiatryczne (łącznie wydano 362 takich opinii – stanowią one 72,11% wszystkich opinii wydanych w badanych sprawach).

Wyniki przeprowadzonych badań pokazują, że tzw. „klasyczne” kazirodztwo (dobrowolne z obu stron), kwalifikowane jedynie z art. 201 k.k., występuje stosunkowo rzadko w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Większość spraw dotyczących kazirodczego obcowania płciowego ma miejsce przy realizacji znamion przestępstwa pedofilii lub zgwałcenia. Wyniki te pozwoliły potwierdzić pierwszą tezę pracy, że kazirodztwo niemal nie występuje samoistnie, ale jest związane z przemocą seksualną w rodzinie. We wszystkich sprawach, jak zaznaczono, wystąpiło 506 czynów, w których kwalifikację jedynie z art. 201 k.k. przyjęto w przypadku 182 czynów, co stanowi 35,97% ogólnej ich liczby. Pozostałe czyny, stanowiące 64,03%, były związane z wykorzystaniem seksualnym (art. 200 § 1 k.k.), wykorzystaniem bezradności lub stosunku zależności (art. 198 k.k. lub art. 199 k.k.) lub ze zgwałceniem (w tym kazirodczym). Oczywiście największe znaczenie mają sprawy zakończone skierowaniem do sądu aktu oskarżenia, dlatego należy je wyodrębnić z ogółu analizowanych spraw. W tej grupie spraw wystąpiło 150 czynów (dotyczących kazirodztwa), z czego tylko 38 zostało zakwalifikowanych z art. 201 k.k., co stanowi 25,33% wszystkich czynów. Pozostałe czyny, stanowiące 74,67%, były związane z wykorzystaniem seksualnym (art. 200 § 1 k.k.), wykorzystaniem bezradności lub stosunku zależności (art. 198 k.k. lub art. 199 k.k.) lub ze zgwałceniem (w tym kazirodczym). Skazane z art. 201 k.k. zostały jedynie 23 osoby (w 4 przypadkach z zastosowaniem art. 335 k.p.k., w 2 – z zastosowaniem art. 387 k.p.k.), w stosunku do 2 osób postępowanie umorzono (na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.), 1 osoba została uniewinniona.

Biorąc pod uwagę wymiar kary orzeczonej w stosunku do sprawców czynów polegających jedynie na konsensualnym kazirodztwie, należy stwierdzić, że sądy nie są w tym względzie surowe. W przypadkach takich dominowała kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, w większości oscylująca wokół dolnej granicy zagrożenia karnego przewidzianego w art. 201 k.k. Najwyższą spośród orzeczonych kar była

kara 2 lat pozbawienia wolności (z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na 5 lat) – 4 razy, najniższą zaś kara 3 miesięcy pozbawienia wolności (także 4 razy – 2 razy okres próby wynosił 2 lata, 2 razy zaś – 3 lata). Wobec 3 (z 23) sprawców orzeczono karę bezwzględnego pozbawienia wolności (2 razy na 1 rok i 1 raz na 6 miesięcy pozbawienia wolności).

W przypadku kumulatywnej kwalifikacji art. 201 k.k. z innymi przepisami kodeksu karnego częściej była orzekana kara bezwzględnego pozbawienia wolności. Jest to zrozumiałe, gdyż w przypadku rzeczywistego zbiegu przepisów podstawę wymiaru kary stanowił przepis o dużo wyższej sankcji niż za kazirodztwo. W tej grupie przypadków wymiar kary był zróżnicowany. Przeważała jednak kara 3 lat pozbawienia wolności. W przypadkach, w których zostały orzeczone kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, również ich wymiar kształtował się na zróżnicowanym poziomie. W stosunku do 4 (z 10) skazanych była to kara 1 roku pozbawienia wolności (2 razy z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na 5 lat, 1 raz na 4 lata i 1 raz na 3 lata). Wobec 3 sprawców orzeczono karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na 5 lat.

W przypadku rzeczywistego zbiegu przestępstw trudno jest wyciągnąć jakiegokolwiek wnioski odnośnie do wymiaru kary ze względu na wielość czynów, pozostających dodatkowo bardzo często w rzeczywistym właściwym zbiegu przepisów. Podstawą wymiaru kary w tych przypadkach są przepisy o surowszej sankcji niż ta, którą przewiduje art. 201 k.k. Z tego powodu analiza tych spraw niewiele wnosi i nie pozwala w sposób jednoznaczny określić polityki karnej w zakresie przestępstwa kazirodztwa.

Wyniki przeprowadzonych badań pozwoliły potwierdzić też drugą tezę pracy, że kazirodztwo jest zjawiskiem uwarunkowanym już istniejącą dysfunkcyjnością rodziny, a nie jej przyczyną. Na podstawie analizy akt badanych spraw, w których skierowano do sądu akt oskarżenia, można stwierdzić, że niemal w połowie przypadków rodzin (46,15%), w których doszło do czynów kazirodczych, nie funkcjonowały one prawidłowo. Na dysfunkcyjność rodziny składał się cały szereg czynników, które bardzo często występowały łącznie. Należą do nich: zła sytuacja socjalna i rodzinna, powodująca pozostawanie rodziny pod opieką pomocy społecznej; niewydolność wychowawcza; alkoholizm; upośledzenie umysłowe osób wchodzących w związki kazirodcze; konflikty między małżonkami/konkubentami (często po rozwodzie, rozstaniu). W rodzinach takich często dochodziło również do znęcania się (psychicznego, fizycznego).

Na podstawie wskazanych czynników można wnioskować, że występujące w badanych sprawach przypadki kazirodztwa endemicznego wiązały się zarówno z patologią rodzinną (zaburzone relacje rodzinne wystąpiły w 21 sprawach), jak i były uwarunkowane

psychopatologicznie (uzależnienie od alkoholu, upośledzenie umysłowe czy niedojrzała osobowość sprawcy). Zaburzenia psychopatologiczne zostały stwierdzone na podstawie wydanych opinii wobec 42 oskarżonych (były to: upośledzenie umysłowe, zaburzenia preferencji seksualnych, nieprawidłowa osobowość, uzależnienie od alkoholu). Czynniki takie wystąpiły zatem u 40% oskarżonych. Łącznie wywołano 67 opinii, w których wypowiedzieli się specjaliści z zakresu seksuologii. W przypadkach, w których nie stwierdzono pedofilii czy innych zaburzeń preferencji seksualnych, wskazywano, że był to czyn kwalifikowany do grupy kontaktów zastępczych.

W sprawach, w których wydano postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania, nie było możliwości ustalenia, w jaki sposób funkcjonowały rodziny, w których dochodziło do zachowań wskazywanych w zawiadomieniach, gdyż w większości przypadków akta ograniczały się do postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania. Możliwość taka istniała natomiast w przypadku spraw, w których postępowanie karne zostało umorzone. Analiza tych przypadków pozwoliła na stwierdzenie, że w więcej niż połowie spraw (107 przypadków – 51,19%) odnotowano dysfunkcyjność rodzin. Pomimo tego, że sprawy te zakończyły się umorzeniami, „patologiczne relacje rodzinne” stanowią ich tło i potwierdzają drugą tezę pracy.

Biorąc powyższe pod uwagę, można stwierdzić, że z ogólnej liczby 300 spraw (umorzeń i tych skierowanych do sądu) w 149 wystąpiła wskazana dysfunkcyjność rodziny, co stanowi niemal połowę ogółu spraw, w których wydano wskazane decyzje procesowe (dokładnie 49,67%).

Rozdział VIII dotyczy rozważań na temat motywu kazirodztwa w literaturze i sztuce. Jako silnie zakorzeniony w kontekście tabu, od zawsze stanowił on inspirację dla wielu artystów. Poruszany był i jest zarówno w literaturze, kinematografii, jak i muzyce. Wydaje się, że to, co normalnie budzi nasze oburzenie, a nawet wstręt, w sztuce specjalnie nie razi, nie bulwersuje, przeciwnie – wręcz intryguje. Swoistym fenomenem jest to, iż pomimo tak dużego napiętnowania kazirodztwa wątek ten nierzadko inspiruje wielkich twórców (w tym wybitnych, m.in. T. Manna, M. Puzo, J. Eugenidesa, V. Nabokova, V. Sjömana).

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych i artystycznych

a) **Autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR)**

Ze względu na specyfikę uprawianej dziedziny naukowej – polskie prawo karne – nie posiadam publikacji w czasopismach zamieszczonych w tym wykazie. Wynika to z faktu, że znajdujące się tam czasopisma anglojęzyczne poświęcone są prawu angielskiemu i amerykańskiemu, a specyfika *common law* powoduje, że co do zasady nie publikują one opracowań dotyczących dogmatyki prawa polskiego.

b) Kryteria oceny w zakresie osiągnięć naukowo – badawczych w obszarach wiedzy obejmujących:

- 1. autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych, niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w § 3 rozporządzenia, dla danego obszaru wiedzy**
- 2. autorstwo lub współautorstwo odpowiednio dla danego obszaru: opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych**

Z uwagi na to, że niektóre z publikacji mogą spełniać kryteria z obu w/w punktów, osiągnięcia w tym zakresie zostaną omówione łącznie.

Rozpocząć należy od monografii *Groźba bezprawna w polskim prawie karnym* (Warszawa 2012, ss. 269), opracowanej na podstawie przygotowanej przeze mnie rozprawy doktorskiej. Książka ta stanowi pogłębioną analizę przestępstwa groźby karalnej, określonego w art. 190 § 1 Kodeksu karnego. W monografii przedstawiono zarówno aspekty prawnokarne, jak i cywilnoprawne groźby karalnej. Książka składa się z dwunastu rozdziałów. Rozważania wstępne zawarte w rozdziale I dotyczą pojęcia groźby w znaczeniu ogólnym, słownikowym oraz prawnokarnym. Wskazano również na aspekt psychologiczny omawianego zagadnienia oraz odniesiono się do problemu, który w prawie karnym budzi wiele wątpliwości, czyli stosunku groźby do przemocy. W rozdziale II przedstawiono historyczny rozwój ochrony człowieka przed różnymi formami groźby od czasów najdawniejszych, tj. prawa rzymskiego, poprzez ustawodawstwo karne wieków średnich i rozwiązania zawarte w ustawodawstwie karnym niektórych krajów europejskich przełomu XVIII i XIX w., aż do wejścia w życie pierwszego polskiego kodeksu karnego z 1932 r. Przedstawione w książce rozważania obejmują analizę pojęcia groźby bezprawnej i znamion przestępstwa groźby karalnej na gruncie trzech polskich kodeksów karnych (z 1932 r., 1969 r. i 1997 r.), jak też w innych ustawach obowiązujących obok kodeksu karnego z 1932 r. Rozważania zawarte w rozdziale IV dotyczą

rozumienia pojęcia groźby w poszczególnych działach prawa stosowanego, takich jak prawo karne procesowe czy prawo cywilne, a także w innych aktach prawnych, np. w ustawie z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe. Rozdział V książki poświęcony został problematyce przedmiotu ochrony przestępstwa groźby karanej na tle innych przestępstw przeciwko wolności w ujęciu trzech polskich kodeksów karnych. Istotną część rozważań stanowi analiza ustawowych znamion przestępstwa groźby karanej na gruncie obowiązującego kodeksu karnego z 1997 r., którą przedstawiono w rozdziale VI książki. W rozdziałach VII, VIII i X omówione zostały zagadnienia szczególne związane z przestępstwem groźby karanej, czyli formy stadialne i zjawiskowe, okoliczności wyłączające odpowiedzialność karną oraz problematyka zbiegu przepisów i przestępstw. Groźba bezprawna występuje jako sposób działania sprawcy w zespole ustawowych znamion wielu przepisów kodeksu karnego, dlatego problematyce tej poświęcono osobny rozdział IX. W rozdziale XI przedstawiono zagadnienia dotyczące ustawowego zagrożenia karą i sądowego wymiaru kary w zakresie przestępstwa groźby karanej. Wykorzystano w tej materii dane Wydziału Statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczące skazań z art. 190 § 1 k.k. w latach 2004 – 2008, według podziału na płeć i wiek sprawcy oraz dane dotyczące karalności przestępstwa groźby karanej w latach 2002 – 2008. Rozdział XII zawiera uwagi dotyczące trybu ścigania. Zawarte w książce rozważania obejmują przede wszystkim analizę znamion przestępstwa groźby karanej w polskim prawie karnym, ale zawierają też uwagi dotyczące odpowiedzialności za to przestępstwo w kodeksach karnych innych krajów, m.in. w kodeksie niemieckim, austriackim, szwajcarskim, francuskim i włoskim.

Problematyka przestępstw przeciwko wolności stanowi jeden z głównych nurtów moich zainteresowań naukowych, co oprócz wskazanej monografii znalazło wyraz w następujących publikacjach dotyczących przestępstw z rozdziału XXIII Kodeksu karnego: *Ewolucja ujmowania przestępstw przeciwko wolności w polskich kodeksach karnych* (w:) Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Bojarskiemu, A. Michalska-Warias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger (red.), Lublin 2011, s. 469-480; *Przestępstwa przeciwko wolności w polskich kodeksach karnych – ewolucja ujmowania i proponowane zmiany* (w:) Idee nowelizacji kodeksu karnego, M. Lubelski, R. Pawlik, A. Strzelec (red.), Kraków 2014, s. 221-237 (współautorstwo M. Mozgawa); *Problem usiłowania przy przestępstwie groźby karanej* (w:) Profesor Marian Cieślak – osoba, dzieło, kontynuacje, W. Cieślak, S. Steinborn (red.), Warszawa 2013, s. 383-392; *Utrwalanie lub rozpowszechnianie wizerunku nagiej osoby – art. 191a k.k. (analiza prawnokarna i praktyka ścigania)*, Prawo w Działaniu 2014, nr 19, s. 7 – 40; (współautorstwo

M. Mozgawa); *Ustawowe znamiona przestępstwa groźby karalnej w polskim prawie karnym*, materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej, pt. *Kriminalnij procesualnij Kodeks Ukrainy 2012r.: kriminalno-prawowi ta procesualni aspiekty*, Lwów 19 – 20 września 2013, s. 101-110; *Prawnokarna ocena nękania przed wejściem w życie art. 190a § 1 k.k.* (w:) *Stalking*, M. Mozgawa (red.), Warszawa 2018, s.13-38. Publikacje w tej materii w języku angielskim: *Scope of the concept of a criminal threat in accordance with article 115 § 12 of the criminal code*, *Ius Novum* 2014r., nr 2, s. 36-52 (współautorstwo M. Mozgawa); *The offence of stalking in polish criminal law (art 190a § 1 of the Criminal Code)*, *Юридичний Висник*, Київ 2016, 3(40), s.163-169 (współautorstwo M. Mozgawa); *Crime of coercion (article 191 CC) after amendments of 10 september 2015*, *Ius Novum* 2016, nr 2, s. 44-62 (współautorstwo M. Mozgawa); *The offence of identity theft in the polish criminal law (article 190A § 2 of the penal code (part one))*, *Юридичний Висник*, Київ 2018, nr 4, s. 189-194 (współautorstwo M. Mozgawa); *The offence of identity theft in the polish criminal law (article 190A § 2 of the penal code (part two))*, *Юридичний Висник*, Київ (współautorstwo M. Mozgawa) przyjęte do druku. Zainteresowanie wskazaną problematyką znalazło odzwierciedlenie także w analizie orzecznictwa sądowego: *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 26 czerwca 2012 r., AKa 136/12*, *Prokuratura i Prawo* 2013, nr 10, s. 187-192 (głosowany wyrok dotyczy rozumienia użytego w art. 190 § 1 k.k. znamienia „grozi”); *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2016 r., IV KK 196/15, niepublik.*, *Palestra* 2016, nr 7-8, s. 176-182 (głosowany wyrok dotyczy przestępstwa uporczywego nękania – art. 190a § 1 k.k., konkretnie podstaw stwierdzenia wypełnienia znamienia istotności naruszenia prawa do prywatności i oceny uporczywości działania sprawcy); *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2013 r., III KK 417/13*, *Prawo w Działaniu* 2016, nr 26, s. 241-248 (głosowane postanowienie dotyczy problematyki przestępstwa uporczywego nękania, określonego w art. 190a § 1 k.k. oraz groźby bezprawnej stanowiącej jeden ze sposobów działania sprawcy przy przestępstwie zmuszania – art. 191 § 1 k.k.); *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2017 r., IV KK 413/16*, *Prokuratura i Prawo* 2018, nr 2, s. 133-151 (przedmiotem głosowanego wyroku jest problematyka związana z przestępstwem uporczywego nękania – art. 190a § 1 k.k.); *Gloss on the Supreme Court ruling of 14 September 2017, I KZP 7/17 (Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2017 r., I KZP 7/17, przedmiotem głosowanego wyroku jest problematyka dotycząca rozumienia zwrotu „groźba, o której mowa w art. 190”, zawartego w art. 115 § 12 k.k.)*, *Ius Novum* 2018, nr 3, s. 194-204.

Jeśli chodzi o inne zagadnienia części szczególnej kodeksu karnego, ważne miejsce wśród problemów którymi się zajmowałam po uzyskaniu stopnia doktora stanowią

przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. Moje zainteresowanie przestępstwem kazirodztwa, związane przede wszystkim ze wskazaną wyżej monografią, zaowocowało także publikacją artykułu, pt. *Analiza ustawowych znamion przestępstwa kazirodztwa* (w:) Kazirodztwo, M. Mozgawa (red.), Warszawa 2016, s. 62-79. Jeśli chodzi o wskazaną problematykę jestem również współautorką artykułu: *Doprowadzenie innej osoby do uprawiania prostytucji (art. 203 k.k.)* (w:) Prostytucja, M. Mozgawa (red.), Warszawa 2014, s. 95-118 (współautorstwo P. Kozłowska-Kalisz).

W kręgu moich zainteresowań dotyczących zagadnień części szczególnej kodeksu karnego znalazło się również przestępstwo eutanazji. Tematyce tej poświęcony został artykuł: *Pojęcie i rodzaje eutanazji* (w:) Eutanazja, M. Mozgawa (red.), Warszawa 2015, s. 13-28 oraz *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 6 sierpnia 2013 r., II AKa 118/13*, Prokuratura i Prawo 2016, nr 6, s. 175-184 (w glosowanym orzeczeniu Sąd Apelacyjny podjął interesującą problematykę dotyczącą współczucia wywołanego cierpieniami psychicznymi a zabójstwa eutanatycznego). Jestem też autorką sprawozdania z VIII Lubelskiego Seminarium Karnistycznego, pt. *Samobójstwo*, które odbyło się dnia 5 grudnia 2016 r. na Wydziale Prawa i Administracji w Lublinie (Państwo i Prawo 2017, nr 6, s. 118-119).

W swojej pracy naukowej zajmowałam się także wybranymi zagadnieniami części ogólnej kodeksu karnego. Jestem autorką kilku publikacji poświęconych tej tematyce: *Mixed punishment – a new construction in Polish criminal law*, Materiały z VI Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej, Kijów 2016, s. 263-266; *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 lutego 2015 r., II AKa 513/14*, Prawo w Działaniu 2015, nr 23, s. 398- 404 (przedmiotem glosowanego wyroku jest problematyka związana z tzw. przestępstwami współukaranymi); *Current Approach to Self - Defence under the Polish Criminal Code*, Науковий Вісник Львівського Державного Університету Внутрішніх Справ, Серія юридична 2018, Випуск 4, s. 317-326. Kolejny artykuł dotyczący problematyki wybranych kontratypów w kontekście naruszenia miru domowego został złożony do druku i ukaże się w monografii *Naruszenie miru domowego* pod red. M. Mozgawy, wyd. Wolters Kluwer. Ponadto opublikowałam recenzję monografii *Tożsamość polskiego prawa karnego*, S. Pikulski, M. Romańczuk-Grącka, B. Orłowska-Zielińska (red.), Olsztyn 2011, ss. 735, Ius Novum 2012, nr 2, s. 180 – 189 (współautorstwo J. Piórkowska-Flieger).

Poza wskazanymi wyżej pracami brałam też udział w trzech przedsięwzięciach o przekrojowym charakterze. Wspólnie z A. Michalską-Warias, A. Nowosad i J. Piórkowską-Flieger opracowałam testy dla studentów z zakresu części ogólnej prawa karnego materialnego (*Prawo karne. Testy*, pod red. T. Bojarskiego, Warszawa 2010, wyd. 1, ss. 223; Warszawa

2012, wyd. 2, ss. 216). Uczestniczyłam także w opracowaniu dwóch komentarzy dotyczących pozakodeksowych przestępstw przeciwko zdrowiu (*Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zdrowiu. Komentarz*, pod red. M. Mozgawy, Warszawa 2017, s. 111-208) oraz pozakodeksowych przestępstw przeciwko zasobom przyrody i środowisku (*Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko zasobom przyrody i środowisku. Komentarz*, pod red. M. Mozgawy, Warszawa 2017, s. 217-273). Jeśli chodzi o pierwszą ze wskazanych pozycji, opracowałam w niej komentarz do ustawy o leczeniu niepłodności z dnia 25 czerwca 2015 r. W drugim komentarzu zajmowałam się problematyką przestępstw z ustawy Prawo łowieckie z dnia 13 października 1995 r.

Moje zainteresowanie problematyką pozakodeksowych przestępstw przeciwko zdrowiu, a w szczególności ustawą o leczeniu niepłodności znalazło wyraz w trzech innych publikacjach: *Crime of trafficking in gametes or embryos (Przestępstwa związane z nielegalnym obrotem komórkami rozrodczymi i zarodkami)*, Ius Novum 2017, nr 4, s. 58-73; *Kilka uwag na temat ustawy o leczeniu niepłodności*, (w:) *Odpowiedzialność w ochronie zdrowia*, E. Kruk, A. Wołoszyn-Cichocka, M. Zdyb (red.), Warszawa 2018, s. 53-65. Kolejna publikacja dotycząca tej tematyki *Aspekty prawne procedur medycznych w zakresie postępowania z komórkami rozrodczymi i zarodkami w kontekście art. 78 ustawy z dnia 25 czerwca 2015r. o leczeniu niepłodności* została przyjęta do druku i zostanie wydana w monografii *Paragrafy w medycynie*.

W latach 2014 – 2015 współpracowałam z Instytutem Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie, w ramach której wspólnie z M. Mozgawą opracowałam raport na podstawie przeprowadzonych badań aktowych *Utrwalanie lub rozpowszechnianie wizerunku nagiej osoby – art. 191a k.k. (analiza prawnokarna i praktyka ścigania)*, Prawo w Działaniu 2014, nr 19, s. 7 – 40. Uczestniczyłam w konferencji zorganizowanej przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości (13 kwietnia 2015 r.), na której wygłosiłam referat, pt. *Nowe przestępstwa przeciwko wolności*. W ramach współpracy brałam też udział w realizacji innych tematów badawczych.

Podkreśleniu wymaga fakt, że spośród wskazanych wyżej publikacji 9 zostało opracowanych w języku angielskim, natomiast świadectwem żywego zainteresowania orzecznictwem sądowym jest przygotowanie i opublikowanie 7 glos poświęconych zróżnicowanej problematyce.

3. kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach - brak

4. międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność odpowiednio: naukową lub artystyczną:

Nagroda indywidualna III stopnia Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie za książkę „Groźba bezprawna w polskim prawie karnym”, Warszawa 2012.

5. wygłoszenie referatów na krajowych lub międzynarodowych konferencjach tematycznych

1. *Ustawowe znamiona przestępstwa groźby karalnej w polskim prawie karnym*, międzynarodowa konferencja naukowo-praktyczna, pt. *Kryminalnij procesualnij Kodeks Ukrainy 2012r.: kryminalno-prawowi ta procesualni aspikty*, Lwów 19 – 20 września 2013 r.
2. *Doprowadzenie innej osoby do uprawiania prostytucji (art. 203 k.k.)*, V Lubelskie Seminarium Karnistyczne, „Prostytucja”, Lublin 9 grudnia 2013 r., konferencja międzynarodowa.
3. *Pojęcie i rodzaje eutanazji*, VI Lubelskie Seminarium Karnistyczne, „Eutanazja”, Lublin 8 grudnia 2014 r.
4. *Przestępstwa przeciwko wolności w polskich kodeksach karnych – ewolucja ujmowania i proponowane zmiany*, ogólnopolska konferencja naukowa „Przewodnie idee nowelizacji Kodeksu karnego w 80-lecie pierwszej kodyfikacji Polski Odrodzonej”, Kraków 16-18 czerwca 2013 r.
5. *Nowe przestępstwa przeciwko wolności*, konferencja z cyklu Prawo w Działaniu, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 13 kwietnia 2015 r.
6. *Analiza ustawowych znamion przestępstwa kazirodztwa*, VII Lubelskie Seminarium Karnistyczne, „Kazirodztwo”, Lublin 7 grudnia 2015 r.
7. *Prawnokarna ocena nękania przed wejściem w życie art. 190a § 1 k.k.*, IX Lubelskie Seminarium Karnistyczne, „Stalking”, Lublin 4 grudnia 2017 r., konferencja międzynarodowa.
8. *Naruszenie miru domowego a wybrane kontratypy*, X Lubelskie Seminarium Karnistyczne: „Naruszenie miru domowego”, Lublin 10 grudnia 2018 r., konferencja międzynarodowa.
9. *Kwalifikowane typy przestępstwa zgwałcenia w polskim prawie karnym*, międzynarodowa konferencja „Odpowiedzialność karna za przestępstwo zgwałcenia w prawie karnym polskim i ukraińskim”, Lublin 16 kwietnia 2018 r.

10. *Przekroczenie granic obrony koniecznej w związku z naruszeniem miru domowego*, międzynarodowa konferencja „Obrona konieczna w prawie karnym polskim i ukraińskim”, Lublin, dnia 5 listopada 2018 r.

c) **kryteria oceny w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej habilitantki we wszystkich obszarach wiedzy**

1. **uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych – brak**
2. **udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych takich konferencji (załącznik nr 8)**
3. **kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków krajowych i zagranicznych, a w przypadku badań stosowanych z przedsiębiorcami - brak**
4. **udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism - brak**
5. **członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych - brak**
6. **osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki (załącznik nr 7)**
7. **opieka naukowa nad studentami i lekarzami w toku specjalizacji lub doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego**

Promotor pomocniczy rozprawy doktorskiej przygotowywanej przez mgr. R. Sosika, pt. *Obrona konieczna w polskim i amerykańskim prawie karnym. Studium prawnoporównawcze*, (promotor dr hab. A. Michalska-Warias).

8. staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich:

1. lipiec 2007 – miesięczne stypendium Instytutu Maxa Plancka w Instytucie Międzynarodowego i Zagranicznego Prawa Karnego we Fryburgu Bryzgowijskim (Niemcy);
2. 21 – 27 października 2014 – Visiting Profesor we Lwowskim Państwowym Uniwersytecie Spraw Wewnętrznych. W ramach 15 godzin wykładów (prowadzonych zarówno w języku polskim, jak też rosyjskim i angielskim) z zakresu prawa karnego ze szczególnym uwzględnieniem wybranych zagadnień części szczególnej kodeksu

karnego przybliżyłam studentom problematykę m.in. przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstw przeciwko wolności, przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz przestępstw przeciwko mieniu. Wykłady spotkały się z dużym zainteresowaniem wśród studentów o czym świadczyło żywe reagowanie i dyskusje na poruszane tematy.

9. wykonywanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców

Przygotowanie (wspólnie z M. Mozgawą) dla Ministerstwa Sprawiedliwości w ramach prac Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości raportu na podstawie przeprowadzonych badań aktowych *Utrwalanie lub rozpowszechnianie wizerunku nagiej osoby – art. 191a k.k. (analiza prawnokarna i praktyka ścigania)*.

<https://iws.gov.pl/analizy-i-raporty/raporty/#prawokarne2014>

10. udział w zespołach eksperckich i konkursowych - brak

Lublin...*22.03.2019r.*.....

Helena Maria Nowak
.....
podpis